Stopy minulosti a zbožnosti ve Vladořicích

Socha sv. Jana Nepomuckého

Pískovcovou sochu nechal postavit v roce 1834 sedlák Franz Anton Präger z usedlosti čp. 1 zvané Altrichterův dvůr (*Altrichterhof*) na okraji svého pole, asi 150 metrů jihovýchodně od Vladořic (*Wladarz*). Autorem plastiky mohla být některá z dílen Oswalda Josefa Wendy ve Žluticích, anebo kamenické dílny z Manětína, které během první poloviny 19. století pracovaly pro široké okolí. V roce 1964 byla socha zapsána na státní seznam kulturních památek. Z důvodu zchátralosti však byla v r. 1980 památková ochrana objektu sejmuta. V roce 2010 započal Spolek okrašlovací Vladař s renovací zchátralé sochy a úpravou okolního terénu. V r. 2014 byla opravená socha sv. Jana Nepomuckého u Vladořic znovu zapsána na státní seznam kulturních památek.

Dvě sousoší piety ve Vladořicích

Pískovcové sousoší Piety nechali zřídit v roce 1814 místní obyvatelé na východním okraji Vladořic při pravé straně cesty. Celkovou rekonstrukci poškozeného sousoší financovalo a provedlo město Žlutice ve spolupráci se Spolkem okrašlovacím Vladař v roce 2011.
Druhé klasicistní pískovcové sousoší Piety nechal zbudovat v roce 1849 statkář Wenzel Präger na okraji svého pole jihozápadně od Vladořic. Po roce 1945 plastika postupně zcela zchátrala, nepoužívaná cesta zarostla. V roce 2013 provedly Lesy ČR celkovou renovaci sousoší.

Melcherův kříž u Vladořic

Kamenný kříž byl postaven v roce 1911 na křižovatce při příjezdové silnici od Žlutic jihovýchodně od Vladořic. Kříž patřil k hospodářské usedlosti Durmanlhof. Ve 2. polovině 20. století byl rozvalen, postupně překryt zeminou a zarostl. V letech 2012–2013 přistoupil Spolek okrašlovací Vladař k celkové obnově zničeného kříže. Po rekonstrukci byl kříž osazen na své původní stanoviště.

Protivec – malá obec se zajímavými místy a příběhy

Tradice poutí a kaple sv. Václava

Před několika lety byla v Protivci (*Protiwitz*) obnovena tradice konání svatováclavských poutí, při kterých se poutníkům otevírá kaple sv. Václava. Původně klasicistní obecní kaple Panny Marie byla v Protivci postavena v roce 1848 na místě starší kaple z počátku 16. stol. V roce 1883 byla přestavěna do současné podoby a nově zasvěcena sv. Václavovi. Před rokem 1989 byla kaple několikrát opravována a ještě na počátku 21. století se v kapli konaly pravidelné nedělní bohoslužby. Další rekonstrukce kaple proběhla v letech 2008–2009.

Připomínka faráře Janáka: Luční kaple u Protivce

Kamenná kaple (*Wiesenkappele*), byla postavena v první pol. 19. století v nivě potoka Velká Trasovka jihozápadně od Protivce. Silnice mezi Žluticemi a Chyšemi bývala původně položena níže, byla však později navýšena valem, a kaple se tak ocitla hluboko pod její úrovní. I tato kaplička byla po konci druhé světové války odsouzena k chátrání. Podmáčené louky v jejím okolí brzy zarostly křovím a místo bylo téměř zapomenuto. O Luční kapli se tak dále neměl kdo starat, chátrala a její součásti byly rozkradeny. Socha z interiéru kaple byla převezena na žlutickou faru.

Díky iniciativě Spolku okrašlovacího Vladař se v r. 2015 podařilo odvrátit záměr města Žlutice zbytky Luční kaple zlikvidovat. Rekonstrukce proběhla v roce 2018 a do interiéru kaple byla z fary navrácena kopie sochy sv. Jana Nepomuckého. Kaple byla vysvěcena téhož roku při Svatováclavské pouti 28. září.

Tragický osud faráře, který zachraňoval památky

V roce 1974 bylo na popud žlutického faráře Miroslava Janáka započato se svépomocnou opravou zdevastované Luční kaple. Farář Janák se věnoval opravě této kapličky mnoho let. Sám prováděl některé práce a maltu i další stavební materiál si často vozil osobním autem. V listopadu 1983 byla do interiéru kaple umístěna kopie pískovcové sochy sv. Jana Nepomuckého z roku 1877 z niky zbořené kaple Panny Marie Bolestné ve Skřipové, kterou Janák sám odlil z betonu. Farář Janák zahynul tragicky při pádu ze střechy chyšského kostela, který byl právě opravován.

Scherzerův kříž

Litinový železný kříž z doby před rokem 1841 nechal zřídit sedlák Anton Scherzer z usedlosti čp. 21 na návrší při silnici na Chyše východně od Protivce. Ve 2. pol. minulého století byl kříž rozvalen a zarostl náletovými rostlinami. V roce 2010 započala jeho celková rekonstrukce a v témže roce byl kříž slavnostně vysvěcen.

Zločiny a tajemné příběhy smírčích křížů

Protivec je znám obdivovatelům tajemných smírčích křížů. Ty byly v minulosti vztyčovány na místech, kde došlo k hrdelnímu zločinu nebo neštěstí. V Protivci a okolí se nalézají hned tři tyto památky.

První smírčí kříž, nazývaný Mlýnský, se nachází na východním okraji Protivce u cesty do Chyše. Na čele má vyrytý zřetelný obraz zahnuté šavle ve vodorovné poloze. Podle místní legendy má připomínat souboj mlynáře a řeznického tovaryše, který skončil smrtí obou soků. V ose kříže je vysekaný kruhový otvor o průměru 22 centimetrů, což dokládá fakt, že je kříž zhotovený z mlýnského kamene. Kolem roku 1970 tehdy již z větší části zavalený kříž vykopal žlutický farář Janák.

Kamenný smírčí kříž stával původně patrně u domu čp. 39 u Horního rybníku na návsi uprostřed Protivce. Na přelomu 19. a 20. století byl přenesen a umístěn u Scherzerova kříže, kde obráceně osazený sloužil jako jeden ze sloupků oplocení. Během 2. poloviny 20. století byl však litinový kříž rozvalen a spolu se sloupky zarostl křovinami. V roce 2010 byl smírčí kříž v rámci rekonstrukce Scherzerova kříže vykopán a znovu vztyčen.

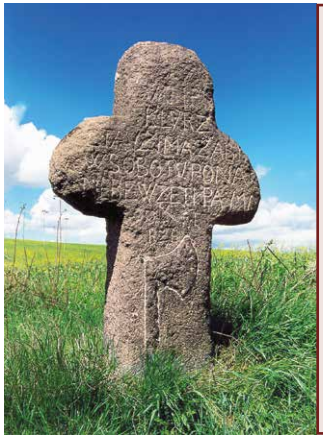

Na památku oběti vraždy

Kamenný smírčí kříž v serpentinách u Protivce má podle lidové tradice připomínat loupežnou vraždu toužimského řezníka Johanna Klurze. Podle encyklopedie smírčích křížů četl však Karel Čapek v roce 1945 nápis na kříži takto (V=U):

„1571 KATERINA KLVRZ Z TAVZEMA ZABITA W SOBOTV PO NANEBEVZETI PA – MA. B..ITE KRZIZ. Pod nápisem sekera."

Datování kříže spadá do období doznívající tradice smírčího práva. Motiv sekyry na kříži tedy může odkazovat buď na příslušnost oběti k cechu řeznickému, anebo na vražednou zbraň.

Žulový kříž se zaoblenými rameny je vysoký cca 1,5 metru a považuje se za jeden z nejkrásnějších křížů Karlovarska. Byl vztyčen patrně roku 1571 v serpentinách při levé straně silnice do Chyše, na návrší dříve zvaném Kozí hřbet jižně od Protivce. V r. 1994 byl tento smírčí kříž zapsán na státní seznam nemovitých kulturních památek.

Pohnutý osud pomníku T. G. Masaryka v Protivci

Busta prvního československého prezidenta byla zhotovena na přelomu let 1947–1948 z podnětu místních obyvatel a jejím tvůrcem byl amatérský sochař Václav Koblížek z Karlových Varů. Samotný pomník však nebyl v následujících letech udržován a jeho okolí postupně zarostlo. Říká se, že to byly děti hrající si v blízkosti pomníku, které urazily bustě nos.

Slavnostní znovuodhalení obnoveného pomníku T. G. Masaryka proběhlo 27. října 1990. Dne 27. ledna 2002 byl pomník poškozen během silné vichřice větvemi vyvráceného stromu. Po drobných opravách byla busta znovu za pomoci jeřábu instalována na vrcholu podstavce. Rekonstrukční práce opět vedl František Švarc. Od roku 2002 probíhají u pomníku každoročně oslavy vzniku republiky dne 28. září. Další rekonstrukci provedla před několika lety restaurátorka Helena Jahodová z Kozojed.

Osobní nasazení při hledání ztracené busty

Na přelomu let 1964–1965 byla Masarykova busta za nejasných okolností z podstavce odstraněna. V osmdesátých letech 20. století začal po osudu busty pátrat místní občan František Kubeš, jenž spolu s otcem několik týdnů kopal v širokém okolí pomníku, avšak bezvýsledně. V roce 1990 se začalo hledat bezprostředně u paty pomníku – a úspěšně. Nalezená busta byla dopravena do nedalekého dvora, očištěna a nafocena. Následně byly provedeny její opravy vč. modelace nosu. Okolí pomníku bylo nově upraveno a na podzim 2006 vysadil Muzejní spolek Žluticka k pomníku dvě lipky.

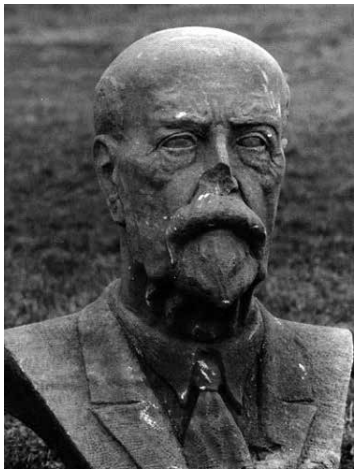

Nalezená busta po čištění v roce 1990

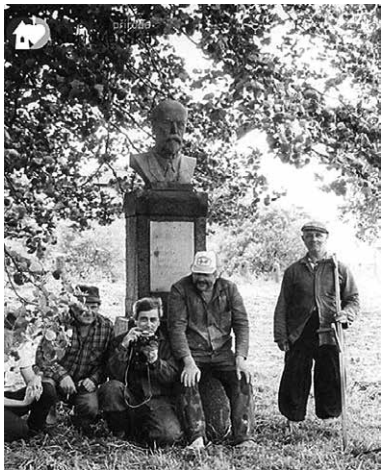

Po obnově pomníku v roce 1990

Znovupostavení busty v roce 2002